

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Μ. ΤΕΤΑΡΤΗ 8 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κείμενο 1

Εισαγωγικό Σημείωμα:

Ο Δημήτρης Παναγιωτάτος είναι σκηνοθέτης, συγγραφέας και καθηγητής κινηματογράφου.

Αλλάζει η τέχνη τον κόσμο;

Θλίβομαι με αυτούς που πιστεύουν ότι η τέχνη δεν αλλάζει τον κόσμο, ιδιαίτερα όταν είναι οι ίδιοι καλλιτέχνες. Τόση πίστη έχουν στη δύναμη της τέχνης; Κι όμως, **η τέχνη μπορεί να αλλάξει τον κόσμο**. Όχι, βέβαια, γενικά και αόριστα, να κάνει τον κόσμο καλύτερο, πιο ανθρώπινο, δικαιότερο κ.λπ.

Αυτό δεν το κατόρθωσαν ούτε μεγάλες επαναστάσεις, για να μην πω ότι πολλές από αυτές τον έκαναν χειρότερο. Η τέχνη λειτουργεί υπόγεια: μέσα από τις ιδέες, τις δράσεις και τα συναισθήματα των ηρώων της, μπορεί να διαμορφώνει συνειδήσεις – κι όταν το πετυχαίνει αυτό, σημαδεύει τους ανθρώπους για πάντα. Η τέχνη δεν αναπαράγει την πραγματικότητα. Τη συμπυκνώνει και, κάτω από τον δικό της μεγεθυντικό φακό, την ερμηνεύει. Της δίνει νόημα, ουσία. Δεν το κάνει ψυχρά, ακαδημαϊκά, σαν επιστημονικός ερευνητής. Επιπλέον, μας γοητεύει – με τη δημιουργική της φαντασία και τη μοναδική συγκινησιακή της δύναμη.

Αν θέλεις να συνειδητοποιήσεις τι εστί πόλεμος, δεν σου αρκούν ακόμα κι όλα τα βιβλία της Ιστορίας. Διάβασε αντιπολεμικά μυθιστορήματα, δες το «Σταυροί στο μέτωπο» του Κιούμπρικ. Εκεί, μέσα σε μια ιστορία που διαρκεί μόλις 80 λεπτά, συμπυκνώνεται όλη η φρίκη για το «κρέας για τα κανόνια» του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. «Οι άθλιοι» του Ουγκό, 200 χρόνια μετά τη συγγραφή τους, έχουν χαράξει για πάντα πάνω τους την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο σ' όλη της την προκλητική αναληγσία.

Ποιος θα σε διδάξει καλύτερα από τον Καβάφη και το «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον» να στέκεσαι με αξιοπρέπεια μπροστά στην απώλεια; Γιατί η τέχνη είναι και παρηγοριά, η μεγαλύτερη. Και είναι και υπέρβαση. **Διάβασε ιστορίες με έρωτες μεγάλους, δυνατούς, που άντεξαν κόντρα σε όλες τις κοινωνικές συμβάσεις, και ύστερα προσπάθησε να υπερβείς την καθημερινότητα της δικής σου σχέσης και δες**

τον/την σύντροφό σου λιγότερο εγωιστικά, έλα πιο κοντά και στις δικές του/της ανάγκες.

Ειλικρινά, όσα έμαθα στη ζωή μου, από την τέχνη τα διδάχτηκα. Ο «Μπίλι ο ψεύτης» στην ταινία του Σλέσινγκερ, με την εξοργιστική δειλία του να ακολουθήσει το όνειρό του, με έκανε να πάρω το πρώτο αεροπλάνο και να φύγω από την Ελλάδα ακολουθώντας το δικό μου. Θυμάμαι και τη μητέρα μου. Αγαπούσε πολύ τα βιβλία και μερικά τα είχε σαν Ευαγγέλιο. Όταν τη ρώτησα μια μέρα γιατί το όνομά μου ήταν Δημήτρης ενώ δεν είχαμε κανένα Δημήτρη στην οικογένεια, μου απάντησε: «Εσύ, παιδί μου, δεν είσαι ο Δημήτρης του κόσμου αυτού, είσαι του κόσμου των βιβλίων, ο Ντιμίτρι από την «Ανάσταση» του Τολστόι»!

(Δημήτρης Παναριωτάτος, www.efsyn.gr, 04/10/2018)

Κείμενο 2

Τέχνη σε συσκευασία μιας χρήσης

Οι αδηφάγες καταναλωτικές ορέξεις, καθώς φαίνεται, δε σταματούν στα ρούχα, τα αξεσουάρ, τα νεοφανή αντικείμενα, τα σπίτια, τα αυτοκίνητα, τα κότερα, αλλά επεκτείνονται και σε όλα τα πολιτιστικά προϊόντα, που καταναλώνονται... για να καταναλώνονται, αφού αποτελούν σύμβολα κύρους, τα εκλεπτυσμένα κομμάτια ενός κοινωνικού προφίλ «χτισμένου» πάνω σε τρέχοντα στερεότυπα – πλούσιος, μοδάτος, “in” και εγγράμματος.

Αποκαλυπτική είναι η ιστορία του 52χρονου Γάλλου καθηγητή λογοτεχνίας Πιέρ Μπαγιάρ, ο οποίος εξέδωσε πρόσφατα το βιβλίο-οδηγό «Πώς να μιλάτε για βιβλία που δεν διαβάσατε ποτέ», που, αν και προοριζόταν για ένα στενό πανεπιστημιακό κύκλο, έγινε μπεστ σέλερ και πωλείται μαζικά σε σούπερ μάρκετ και αεροδρόμια.

Η μέθοδός του πεπατημένη και απλή. Ακόμη κι αν δεν έχεις διαβάσει ούτε το οπισθόφυλλο του βιβλίου, μπορείς θαυμάσια να το κριτικάρεις χρησιμοποιώντας ωραία, φουσκωμένα κι αόριστα λόγια (τέχνη – κόσκινο των λαοπλάνων), που εντυπωσιάζουν τους αμαθείς και κολακεύουν τους συγγραφείς. Ο ίδιος, ομολόγησε στα ΜΜΕ, κριτικάρει συχνά βιβλία όπως ο «Οδυσσέας» του Τζέιμς Τζόις, ο «Λύκος της Στέπας» του Χέρμαν Έσσε, η «Ερμηνεία των Ονείρων» του Σίγκμουντ Φρόιντ, χωρίς να τα θυμάται ή να τα έχει διαβάσει, και δεν αισθάνεται καθόλου ένοχος γι' αυτό. Η σχέση του ανθρώπου με το βιβλίο, λέει, είναι πιο σημαντική από το ίδιο το βιβλίο!

Από παλιότερα ακόμη, πολλοί ήθελαν να επιδεικνύουν ένα πνευματικό επίπεδο που ενδεχομένως δεν είχαν – θα θυμάστε τις βιβλιοθήκες που πωλούνταν μαζί με τα ψεύτικα κελύφη των βιβλίων στα ράφια. Μόνο που τα πράγματα σήμερα είναι αρκετά διαφορετικά. Κατ' αρχάς, είναι η πλημμυρίδα των νέων εκδόσεων, μουσικών δίσκων, έργων τέχνης, που εναλλάσσεται με εντυπωσιακή ταχύτητα στις προθήκες. Τέτοια ταχύτητα που είναι αμφίβολο αν ο καταναλωτής προλαβαίνει να κάνει ουσιαστική χρήση (το κριτήριο της οικονομικής απόδοσης να μην συντόμευσε τη διάρκεια «ζωής» των προϊόντων, αλλά αναζωογόνησε την καλλιτεχνική παραγωγή). Κατά δεύτερον, είναι η μετατροπή των πνευματικών προϊόντων σε υποψήφια σκουπίδια – ανάμεσα στους τόνους των απορριμμάτων που παράγονται καθημερινά βρίσκεται και όλο το πλεόνασμα των χρησιμοποιημένων ή μη βιβλίων, μουσικών και κινηματογραφικών CD, ανατυπώσεων, αναπαραγωγών...

Ο μηχανισμός μετατροπής ενός πνευματικού έργου σε αγαθό μιας χρήσης είναι γνωστός. Ειδήμονες της πολιτιστικής βιομηχανίας διενεργούν χρόνια τώρα ένα αληθινό πλιάτσικο σε όλο το φάσμα της παρελθούσας (και παρούσας) κουλτούρας, προς εξεύρεση κατάλληλου υλικού, που μεταποιείται για να γίνει πιο διασκεδαστικό και εύπεπτο και σερβίρεται προς πώληση. Συχνά το επιχείρημα είναι ότι μόνο έτσι μπορείς να μορφώσεις το ευρύ κοινό, προσφέροντάς του σε χαμηλή τιμή ελκυστικές πολιτιστικές γνώσεις, που θα ανεβάσουν το γενικό του επίπεδο. Στην πραγματικότητα, συνήθως αντικαθιστάς την αγραμματοσύνη με κλισέ. Δεν υπάρχει πραγματικό διάβασμα, ακρόαση, ενατένιση, εκείνη η πνευματική και ηθική άσκηση συγκέντρωσης που μας οδηγεί σε άγνωστους κόσμους ή, από ανυποψίαστους δρόμους, πάλι σε μας τους ίδιους.

Στιγμιαία «επικοινωνία», στιγμιαία κατανάλωση, συνεχής μεταπήδηση της προσοχής, σύγχυση, λήθη. Οι στιγμές της ζωής μας, κόκκοι άμμου που – πριν τις αδράξουμε – γλιστρούν απ' τα δάχτυλά μας και χάνονται.

Τασούλα Καραϊσκάκη, από τον ημερήσιο Τυπο.

Κείμενο 3

Γιώργης Παυλόπουλος

Τα Αντικλείδια

Η Ποίηση είναι μια πόρτα ανοιχτή.

Πολλοί κοιτάζουν μέσα χωρίς να βλέπουν

τίποτα και προσπερνούνε. Όμως μερικοί
κάτι βλέπουν, το μάτι τους αρπάζει κάτι
και μαγεμένοι πηγαίνουνε να μπουν.

Η πόρτα τότε κλείνει. Χτυπάνε μα κανείς
δεν τους ανοίγει. Ψάχνουνε για το κλειδί.

Κανείς δεν ξέρει ποιος το έχει. Ακόμη
και τη ζωή τους κάποτε χαλάνε μάταια
γυρεύοντας το μυστικό να την ανοίξουν.

Φτιάχνουν αντικλείδια. Προσπαθούν.

Η πόρτα δεν ανοίγει πια. Δεν άνοιξε ποτέ
για όσους μπόρεσαν να ιδούν στο βάθος.

Ίσως τα ποιήματα που γράφτηκαν
από τότε που υπάρχει ο κόσμος
είναι μια ατέλειωτη αρμαθιά αντικλείδια
για ν' ανοίξουμε την πόρτα της Ποίησης.
Μα η Ποίηση είναι μια πόρτα ανοιχτή.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Σύμφωνα με τον Δ. Παναγιωτάτο η τέχνη αλλάζει τον κόσμο; Να παρουσιάσετε συνοπτικά τη θέση του σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 20

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με τα **κείμενα 1 και 2** τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο τη λέξη **Σωστό**, αν η περίοδος είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η περίοδος είναι λανθασμένη.

1. Σύμφωνα με το **κείμενο 1** η τέχνη μπορεί ν' αλλάξει τον κόσμο μ' έναν οφθαλμοφανή και ευθύ τρόπο.
2. Κατά τον **Δ. Παναγιωτάτο** η τέχνη ερμηνεύει και νοηματοδοτεί την πραγματικότητα.
3. Στο **κείμενο 2** καταγράφεται η επίδραση του καταναλωτισμού και στον χώρο του πολιτισμού.
4. Η **Τ. Καραϊσκάκη** υποστηρίζει ότι η ποσοτική αύξηση της καλλιτεχνικής παραγωγής αναμφίβολα ωφελεί τους καταναλωτές.
5. Στο **κείμενο 2** επισημαίνεται ότι οι Ειδήμονες της πολιτιστικής βιομηχανίας χρόνια τώρα καινοτομούν και δε βασίζονται στην κουλτούρα του παρελθόντος.

Μονάδες 15

B2. Να εντοπίσετε τρία παραδείγματα μεταφορικής/ συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο **κείμενο 2** (μονάδες 3), να εξηγήσετε με συντομία το νόημά τους (μονάδες 3) και ν' αναφερθείτε στην επικοινωνιακή λειτουργικότητά τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10

B3. α) «... Η τέχνη μπορεί ν' αλλάξει τον κόσμο» (1^η παράγραφος, κείμενο 1): Στη συγκεκριμένη φράση το μήνυμα εκφέρεται με τρόπο που να δηλώνει υπόθεση ή δυνατότητα; Δικαιολογήσετε την απάντησή σας (μονάδες 2). Στη συνέχεια να αλλάξετε τον τρόπο εκφοράς του μηνύματος έτσι ώστε να δηλώνεται ευχή και βεβαιότητα αντίστοιχα (μονάδες 3).

β) «Διάβασε ιστορίες με έρωτες μεγάλους, δυνατούς, που άντεξαν κόντρα σε όλες τις κοινωνικές συμβάσεις, και ύστερα προσπάθησε να υπερβείς την καθημερινότητα της δικής σου σχέσης και δες τον/την σύντροφό σου λιγότερο εγωιστικά... έλα πιο κοντά και στις δικές του/της ανάγκες» (4^η παράγραφος, κείμενο 1). Ποια έγκλιση και ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχούν στο παραπάνω απόσπασμα; (μονάδες 2). Ποια πρόθεση του κειμενογράφου υπηρετούν οι συγκεκριμένες επιλογές; (μονάδες 3).

Μονάδες 10

Γ1. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει ο Γιώργης Παυλόπουλος στο ποίημά του «Αντικλείδια», **κείμενο 3**, σχετικά με την ποίηση και ποια είναι η δική σας στάση απέναντι σε αυτήν;

Μονάδες 15

Δ1. Υποθέστε ότι συμμετέχετε ως εκπρόσωπος του σχολείου σας στον ανοιχτό κοινωνικό διάλογο που διοργανώνει ο δήμος της περιοχής σας για τον ρόλο της τέχνης στη σύγχρονη κοινωνία. Στην ομιλία σας, να αναφερθείτε στην αναμφισβήτητη αξία της τέχνης και να προτείνετε τρόπους με τους οποίους το σημερινό σχολείο μπορεί να μυήσει τους νέους στην τέχνη. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ